

Sygn. akt I CSK 404/09

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 marca 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Pietrzykowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marek Sychowicz

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa Ł. Ć.
przeciwko T.(...) Spółce z o.o. w W., obecnie N.(...) S.A. w W.
o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 4 marca 2010 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 27 stycznia 2009 r., sygn. akt VI ACa (...),

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Ł. Ć. wniósł o uznanie za niedozwolone pięciu postanowień wzorców umownych, stosowanych przez T.(...) Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w W., zamieszczonych w § 4 ust. 6 i 7 „Regulaminu świadczenia usług telekomunikacyjnych przez T.(...) Spółkę z o.o.”.

Sąd Okręgowy w W. - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wyrokiem z dnia 19 maja 2008 r. uznał za niedozwolone i zakazał stosowania przez T.(...) Sp. z o.o. w W. w obrocie z konsumentami postanowienia wzorca umowy o treści: 1. „W przypadku opóźnienia w zapłacie należności, T.(...) uprawniona będzie do (...) obciążenia Klienta kosztami wzywania go do zapłaty (w wysokości określonej w cenniku)”. 2. „W przypadku opóźnienia w zapłacie należności, T.(...) uprawniona będzie do (...) obciążenia Klienta kosztami wzywania go do zapłaty oraz postępowania windykacyjnego (w wysokości określonej w cenniku)” oraz oddalił powództwo w pozostałej części. Sąd Okręgowy ponadto nakazał pobranie kasie Sądu Okręgowego w W. od T.(...) Sp. z o.o. w W. kwotę 300 złotych tytułem opłaty stałej od pozwu, od której uiszczenia powód był zwolniony z mocy prawa, obciążając Skarb Państwa opłatą w pozostałej części, zasądził od Ł. Ć. na rzecz T.(...) Sp. z o.o. w W. kwotę 180 złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego i zarządził publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt T.(...) Sp. z o.o. w W.

Sąd Okręgowy podkreślił, że konsumenci nie mieli wpływu na treść zakwestionowanych przez Sąd postanowień, zatem należało uznać, że nie były one z nimi uzgadniane indywidualnie. Postanowienia te nie dotyczą także głównych świadczeń stron umowy. Uznał też, że kształtują one prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Jest to jednocześnie przejaw nierównorzędnego traktowania stron umowy i nieuzasadnionego uprzywilejowania pozwanej jako operatora sieci. Zdaniem Sądu Okręgowego, pozwana ma prawo do naliczania odsetek ustawowych w przypadku opóźnienia w płatności, co jest zgodne z art. 481 § 1 k.c. Sporny jest natomiast charakter zastrzeżonych w regulaminie, obciążających konsumenta „dodatkowych opłat”. Sąd Okręgowy podkreślił, że nie mają one charakteru kar umownych, ale zmierzają do naprawienia szkody, którą pozwana ponosi w związku z opóźnieniami w płatnościach należnych od kontrahenta. Pozwaną obciąża obowiązek wykazania wysokości szkody i związku przyczynowego pomiędzy niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem zobowiązania a szkodą. Gdy zaś chodzi o koszty postępowania windykacyjnego, nie sposób wykazać, że obowiązek poniesienia kosztów postępowania windykacyjnego przez pozwaną jest normalnym następstwem opóźnienia w spełnieniu świadczenia przez konsumenta.

Sąd Okręgowy oddalił powództwo w zakresie pozostałych kwestionowanych postanowień, dotyczących umowy o świadczenie usług telekomunikacyjnych dla

„klientów biznesowych”, ponieważ powód nie posiadał legitymacji czynnej do wytoczenia powództwa w tym zakresie.

Obie strony wniosły apelacje od wyroku Sądu Okręgowego.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 27 stycznia 2009 r. zmienił zaskarżony wyrok w punkcie IV i zniósł wzajemnie koszty postępowania między stronami, oddalił apelację powoda w pozostałej części oraz oddalił apelację pozwanej.

Oddalając apelację pozwanej, Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu Okręgowego, że kwestionowane postanowienia wzorców, dotyczące zapłaty kosztów procedury windykacyjnej oraz kosztów wezwania do zapłaty, są sprzeczne z ogólnie obowiązującymi przepisami prawa cywilnego kształtującymi zasady odpowiedzialności za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania (art. 361 w związku z art. 471 k.c.), ponieważ wprowadzają odpowiedzialność odszkodowawczą konsumentów wobec pozwanej za następstwa działania, z którego wynikła szkoda, niebędące typowymi następstwami.

Sąd Apelacyjny, częściowo uwzględniając apelację powoda, zmienił wyrok Sądu Okręgowego w zakresie kosztów zastępstwa procesowego.

Pozwana w skardze kasacyjnej zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego, mianowicie art. 361 i art. 471 k.c., a także art. 385¹ k.c. w związku z art. 28 pkt 1-4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.), § 6 pkt 1-4, § 10 ust. 1 pkt 7 i § 10 ust. 1 pkt 13 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.), art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. z 2006 r. Nr 167, poz. 1191 ze zm.) oraz art. 1 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (Dz. U. Nr 225, poz. 1635 ze zm.).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W okolicznościach niniejszej sprawy należy przede wszystkim rozważyć, czy Sądy orzekające w sprawie trafnie oceniły kwestionowane postanowienia wzorca umowy jako niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu przepisów art. 385¹ k.c. Kwestią bezsporną jest, że zostały spełnione trzy przesłanki uznania rozważanych postanowień za tzw. klauzule abuzywne. Po pierwsze, umowa jest zawierana przez przedsiębiorcę (pозwaną) z konsumentem. Po drugie, kwestionowane postanowienia nie „zostały uzgodnione indywidualnie” z konsumentem, ponieważ nie miał on

rzeczywistego wpływu na ich treść. Po trzecie, jednoznacznie sformułowane postanowienia nie dotyczą „głównych świadczeń stron”. Sporna jest natomiast kwestia, czy rozważane postanowienia kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Postanowienia te przewidują, w przypadku opóźnienia w zapłacie należności, możliwość obciążenia klienta pozwanej kosztami wzywania go do zapłaty oraz postępowania windykacyjnego. Sądy obu instancji trafnie uznały, że w ten sposób pozwana apriorycznie przyjęła odpowiedzialność odszkodowawczą konsumenta. Tymczasem w każdym wypadku muszą być spełnione przesłanki takiej odpowiedzialności, które zostały określone w przepisach art. 361 i 471 k.c. Opóźnienie się klienta pozwanej z zapłatą należności nie musi zaś oznaczać, że w każdym wypadku klient poniesie odpowiedzialność odszkodowawczą. Podniesiony w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia przepisów art. 28 pkt 1-4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, § 6 pkt 1-4, § 10 ust. 1 pkt 7 i § 10 ust. 1 pkt 13 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji oraz art. 1 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej zmierza do wykazania, że kwestionowane postanowienia są w istocie korzystne dla obu stron umowy (pозwanej i jej klienta), które nie muszą ponosić dodatkowych kosztów dochodzenia roszczeń przez pozwaną w drodze sądowej. Taka argumentacja nie może jednak prowadzić do wyłączenia abuzywności rozważanych klauzul umownych. W konsekwencji należy przyjąć, że pozwana w skardze kasacyjnej nie zakwestionowała skutecznie oceny prawnej, dokonanej przez Sądy orzekające w niniejszej sprawie.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł jak w sentencji.